

Предговор

Този сборник „Докторантски четения“ – пореден брой от периодичното издание на програма „Изкуствознание и визуални изследвания“ към департамент „Изкуствознание и история на културата“ в НБУ – отново има за цел да ангажира докторантите в научна дискусия, да ги подкрепи и мотивира в усвояването на различни изследователски полета. Цялостният проект – научен форум и издание – си поставя за задача да разисква проблематични теми, част от които са били в една или друга степен пренебрегвани поради политически, идеологически и исторически обстоятелства, поради недостатъчно развитие на емпиричните проучвания или дефицит на научна информация.

Както и преди, форумът и сборникът като негов резултат са отворени към докторанти – изкуствоведи от други програми, също и извън България. Тази политика на включване, а не на самоизолация обогатява опита на младите изследователи, както и полето на дебат. Статията на Десислава Димова, която има опит като международен куратор, разглежда глобализацията на артистичната сцена и практика през 1990-те години. За Европа и за света това е времето след падането на Берлинската стена и интегрирането на източноевропейските художествени явления в световния обмен. Фокусирайки вниманието върху „въпроса за дружостта“, докторантката прави опит да анализира сложни взаимодействия с помощта на постколониалния дискурс.

В статията си „Мозайки от нартекса на Епископската базилика в Лихнидос (IV-V в.): символика и функция“ Марина Персенгиева разглежда мозайката, поместена в северния дял на нартекса от Епископската базилика в Лихнидос (днес гр. Охрид), която е малко известна в научните публикации. Подходът, който използва авторката, съчетава класическото наблюдение на историческия обект и опита за навлизане в сложната интерпретация на теологичните аспекти на християнската вяра. В днешната забързана епоха еклисиологично-есхатологичният характер на Евхаристийното тайнство е трудно разбираем и художествените паметници, свързани с тях, рядко достигат до т. нар. широка публика и масов потребител на културни ценности. Една от задачите на изкуствоведа, специализирал се в историята на християнското изкуство, е да се научи да превежда посланията на древността, закодирани в подобен род па-

метници. Именно това постига докторантката със своя „литературно-описателен“ и същевременно аналитичен език.

В статията си „Динамика на научната гледна точка в изследването на Мадарския релеф“ Александър Алексиев прави историографски преглед на изследванията върху най-дебатираната тема в историята на българското изкуство от началото на научните изследвания в края на XIX век досега. Проблемът за произхода и създаването на българското изкуство и култура в най-ранния период е поставен като иманентен за научните анализи и хипотези на различните поколения български учени. В тази историографска рамка се включват няколко периода, подвластни на социални нагласи и идеологеме, които в една или друга степен тласкат методологията на научното дирене в една или друга посока. Днешният поглед изисква дистанциране от изминалите капани на егничността, разбирането за културно наследство и континуитет и укрепването на нови методологически отправни точки, каквото е посланието на автора.

Елена Цонева продължава изследването си за пренасянето на мощи на светци на Балканите през Средновековието и художественият обмен, свързан с тази практика. Част от него бе представена и в предишния сборник „Докторантски четения“. Този път темата на статията ѝ е: „Пренасяне на светите мощи: същност и елементи на ритуала“.

Йонко Стоянов – практикуващ художник с международен опит – също е познат автор от Докторантските четения. В тази статия той се занимава с взаимодействията между екология и художествена практика. Представянето на неговия дългосрочен авторски артистичен проект „Геоложки пулс“, започнал през 2010 г., предизвиква интерес.

Тази разнородна мозайка от статии дава идея за състоянието на изкуствоведските и, по-широко, на визуалните изследвания у нас. Темите и проблематиката на статиите бележат повратни точки в методологията на научното изследване, на избора и интерпретацията на артефактите, както и разчупване на класическото разбиране за художествения образ от модерното време. Така днешните докторанти откликват на предизвикателствата на образа – неговата естетическа, социалната и идеологическа функция – в условията на глобализация след модерността.

проф. д-р Ирина Генова,
доц. д-р Оксана Минаева

Introduction

This issue of *Doctoral Readings* (a consecutive edition of the periodical of the program “Art Studies and Visual Research” at the department of Art Studies and History of Culture in the New Bulgarian University) aims again at engaging the doctoral students in academic discussion, supporting them and motivating them in the pursue of knowledge in different fields of exploration. The entire project – a scholarly forum and a publication – poses the task to debate over problematic themes, some of which are being neglected in one respect or another, due to various reasons: political, ideological and historic circumstances, insufficient development of empirical investigations or a lack of scientific information.

As in its previous realizations, the forum and the resulting publication are open to doctoral students – art historians coming from other programs as well as outside Bulgaria. This policy of inclusion instead of self-isolation enriches the experience of the young researchers alongside with their areas of debate.

The article by Desislava Dimova, who is an experienced international curator, discusses the globalization of the artistic scene and practice during the 1990-ies. For Europe and the world this is the time after the fall of Berlin wall and the integration of the East European art phenomena in the international exchange. By focusing on the “question of the otherness” the author makes an attempt to analyze complex interrelations by means of postcolonial discourse.

In her article Marina Persengieva examines the mosaics placed in the northern sector of the narthex of the Episcopal basilica in Lychnidos (present-day Ochrid), which has received little attention in scholarly publications. The approach, used by the author, combines the classical observation of the historical site and the attempt to enter into complex interpretation of the theological aspects of the Christian faith. In the current hurried epoch the ecclesiological and eschatological character of the Eucharist is difficult to assume, and the related art monuments rarely reach the so called “general” public and mass consumer of cultural values. One of the tasks of the art researcher specializing in history of Christian art is to learn how to translate the messages from the past encoded in monuments of this kind. This is exactly what the PhD student has achieved by means of her “literary-descriptive” yet analytical language.

In his article „Dynamics of the Scientific Point of View in the Studies of the relief at Madara” Alexander Alexiev makes a historiographical re-view of the research into the most debated topic in the history of Bulgarian art since the beginning of the scientific studies at the end of the 19th century. The problem of the origin and creation of Bulgarian art and culture in its earliest period is immanent in the scientific analyses and hypotheses of the different generations of Bulgarian scholars. This historiographical framework encompasses several periods subjected to social attitudes and ideologies, which have more or less pushed the methodology of research in various directions. Today’s view requires distance from the former traps of ethnicity, understanding of cultural heritage and continuity, and strengthening of new methodological reference points, as manifested in the author’s message.

Elena Tzoneva continues her research on the transfer of saints’ relics in the Balkans during the Middle Ages and the artistic exchange connected with this practice. Part of it was also presented in the previous edition of “Doctoral Readings.” This time the subject of her article is: “Transfer of the Holy Relics: Essence and Elements of the Ritual”

Yonko Stoyanov, who is a practicing artist with international experience, is also known as a contributor to previous editions of the Doctoral Readings. In this present article he deals with the interactions between ecology and artistic practice. The presentation of his long-term artistic project “Geological pulse,” which was initiated in 2010, is of particular interest.

This diverse mosaic of articles gives an idea of the state of the art studies and, more broadly, the visual studies in Bulgaria. The themes and issues of the papers are notable for marking turning points in the methodology of scholarly research, the selection and interpretation of artifacts, and, last but not least, the defying of the classical understanding of the artistic image by the modern times. This is the way in which the present-day doctoral students respond to the challenges of the image (its aesthetic, social and ideological function) under the conditions of globalization after modernity.

Prof. Irina Genova
Assoc. Prof. Oksana Minaeva